

MIRCEA MALIȚA

AZ ELŐREJELZŐ KUTATÁSOK IRÁNYVONALAI

A prospektív kutatások laboratóriumának megnyitása a bukaresti egyetemen megfelelő alkalom arra, hogy a világ szinte minden országában manapság előtérbe került jövőkutatás néhány alap gondolatát megtárgyaljuk. Nem kétséges, hogy a klasszikus és a mai diszciplínák egyaránt érdekeltek a jövőkutatásban. Nálunk e téren a figyelem — a fizikától az urbanisztikáig — különböző tudományágakhoz igazodik, s tanulmányok, egyre gyarapodó cikkek megjelentetésében, valamint egy megfelelő intézményi keret fölvázolásának a kísérletében jut kifejezésre.

Az itt következő, tíz pontba foglalt mérlegelés részemről szintén kísérlet arra, hogy az önálló ággá alakítható diszciplína gondolatából adódó legfrissebb kérdésekre választ keressek.

1. A prospektív kutatások

az egész társadalomról alkotott marxista—leninista szemléleten alapulnak. Ebből a szempontból e kutatásoknak nálunk szilárd alapjuk van. Nem így áll a dolog azokban az országokban, amelyek a világról és a társadalomról más felfogásokat vallanak. Ott a futuroológia egy különös átültetés a pontos programozáshoz és a jövő ésszerű megszervezéséhez hozzá nem idomított filozófia testén.

Mindez a futuroológiával kapcsolatos gazdag szakirodalom áttekintéséből is kiténik. Sokan ezt az új kutatási ágat az illető ország tudományos kultúrájának keretében akarják meghonosítani — egyszersmind előkészítve a terepet is —, és valóságos alapvető változásról beszélnek. Bizonyos radikális módosítások szükségességére hivatkoznak, megemlítve ugyanakkor, hogy a „radikális“ a *radix* (gyökér) fogalmából ered. Valóságos forradalomról van szó — mondják —, fogalmi mutációról.

Noha nem ezzel a megnevezéssel ismerik, a szocialista országokban a jövőkutatás termő talajba kerül, s magától értetődő módon a materialista világszemlélet fejlődésvonalának a meghosszabbítására törekszik. Amikor Marx a társadalom eljövendő szakaszairól szól, előrelátását elmélyült tájékozódó kutatásra alapozza. Lenin szerint Marx a társadalmi kérdéseket történelmi alapra helyezi, nem pusztán a múlt egyszerű ma-

gyarázata, hanem a jövőbe való bátor előrelátás és a merész gyakorlati cselekvés értelmében is, a jövő felderítését követve célként.

Első megállapításunk tehát a következő: a kapitalista országoktól eltérően a szocialista országokban az előrejelző kutatások szervesen kapcsolódnak a társadalom alapvető filozófiájához. E kutatások meghonosítása nem ütközik azokba a nehézségekbe, amelyekkel bizonyos hosszú időtartamú tájékozódások bevezetésekor másutt kell megküzdeni. A munkásosztály pártjának alapvető feladatai közé tartozik az is, hogy mindig előre tekintsen. Nyilvánvaló, hogy ez a megállapítás a prospektív kutatások gyors virágzásának a reményét kelti fel bennünk, minthogy ezek a szocialista szemlélet kedvező talaján fejlődhetnek, mentesítve a kutatót azoktól a gátlásoktól, amelyeket a világ más országaiban ez új foglalkozási ág közléseinek nagy száma előidézhet.

2. A tervezés és a tájékozódás kapcsolata

Nyilvánvaló, hogy a tervezés is összefügg a jövőt felderítő tevékenységgel. Napjainkban biztos, határozott terveink közé tartoznak az ötévesek, és ezeket követik a hosszabb időszakokra szóló különleges programok a technika, az energetika és a mezőgazdaság területéről.

A prognózis tehát egyesek szerint nem más, mint hosszú időre előirányzott tervezés. Amit a tervezés 5—15 évre készít elő, azt a prognózisnak 15—30 évre, vagyis a század végéig kell előre látnia. Mindezek mellett természetszerű különbség van a tervezés és a távlati kutatás között, mert a terv, a tervezet, az irányelv a cselekvésre ad indítékot, és — az azonnali megvalósítás értelmében történő összes vizsgálódások alapján — a lehetőségek változatainak szűkebb skálájával rendelkezik.

A tervezéstől eltérően az előrejelzés tudományának a rendszer helyzeti fejlődését összességében kell tanulmányoznia. Ily módon egész sor paraméter maga is változik, s függetlenül attól, ami „közbejött“, a szükségletektől kijelölt, bizonyos értelemben belső, sajátos pályáívet követ: idevágóan hivatkozhatnánk például a technológia egyes vonatkozásaira. A prospektív kutatás mint vizsgálati módszer az összes paraméterek változatait figyelembe veszi; ezek esetleg elkülöníthetők vagy különleges módon csoportosíthatók, nyomon követve a szerkezeti változások kölcsönös összefüggését és következményeit. Az előrejelző kutatás *szimulálhatja* a jövő különböző lehetséges változatait; és úgy véljük, hogy a „színelés“ mint szakkifejezés e tudományág egészére ráüti bélyegét. A jelenből születhető jövő „elképzelése“ a rendszer irányításával összefüggő egész sor aspektust megvilágít: bizonyos kevésbé lehetséges, de számba jöhető hipotézisek — akár a közvetlen célszerűséget nélkülöző — áttekintése fontos kérdéseket vet fel; ezek közül itt csak a nem tervezhető helyzetekhez kapcsolódó alkalmazhatóság vonatkozásait említeném. Innen ered a jelennek a „jövő“ egyes aspektusaitól való egyfajta „függősége“ is, amelyek felbecsülhetők s nagyon termékeny módon betájolhatják a tervezés egyes elemeit.

Az előrejelző kutatás tehát nem hosszútávú tervezés, hanem a jövő lehetséges változatainak tárgyilagos és hidegen megfontolt szemlélése. És — úgy vélem — egy lehetőség-lajstrom megalkotása. Az 5—15 éves terveket az egyértelműség szellemében alakítják, a jövő viszont — és ezt

hangsúlyoznunk kell — valószínűséget, véletlent és kockázatot egyaránt magában rejtő valami — sztochasztikus természetű.

A lehetséges változatok seregszemléje természetszerűen a tervezést tájékoztatja. Éppen ezért a prognózis nem azonos a rövid időszakra szólót követő hosszútávú tervezéssel, hanem kísérlet az előrejelzésre, melynek útmutatóként a tervezés előtt kell járnia.

Egyes közgazdászoknak téves a magatartásuk, amikor azt állítják, hogy nincs idejük prognózisra, mert a jelenlegi, azonnali tervek sürgetése alatt állanak. Ha ezeket elvégezzük, mondják, lesz majd időnk távlatiakra is. Gyakorlatilag a dolognak fordítva kellene történnie. Mialatt a tervezés a maga megszokott tevékenységét végzi, a prognózisra szakosított központoknak fel kellene deríteniük — hosszú időszakot átfogón — a tendenciákat, hogy a lehetséges variánsok táblázata idejében a tervezők rendelkezésére álljon.

Csakis ilyen feltételek között, a különféle tervezés-„politika“ és a „jövő“ változatainak egybevetésével válik lehetővé az összehasonlítás, az értékelés. Az olyan fogalmak, mint az „optimális“ (a legkedvezőbb) vagy a „szuboptimális“ (a kedvezőtől eltérő) ebben az összefüggésben valóban sajátos értelmezést kaphatnak. A statisztikai döntések elmélete (a meghatározatlan vagy részben bizonytalan jövőre vonatkoztatva), úgy véljük, szintén természetes tanulmányozási keretet kínálhat ilyenyszerű problémák vizsgálatában.

3. Hányféle előrejelző kutatás lehetséges?

A technikai, gazdasági és más társadalmi szférában egyaránt folynak ilyenyszerű kutatások. A technikában a leglendületesebbek, minthogy tárgyük a jelenleg rendelkezésünkre álló egyszerűbb módszertanhoz kapcsolódik. Nem véletlen, hogy az első szakfolyóirat — a Technológiai Előrelátás (*Technological Forecasting*. New York, 1969) — a műszaki tudományokon belül jelent meg. Gazdasági téren is viszonylag jól alakulnak a dolgok, mert rendelkezésünkre áll már a piacok, az ártermelés és az árucserre lehetséges fejlődésére vonatkozó konjunktúra-vizsgálatok viszonylag fejlett technikája. Társadalmi vonatkozásban kényesebb a helyzet; a prognózis sok nehézséggel küzd, de nem a tanulmányozás tárgyából kifolyólag, hanem a módszertan tökéletlensége és az általunk használt eszközök gyöngye teljesítőképessége miatt. A technikai, a gazdasági és társadalmi kívül valamennyi más ágban is van prognózis, és jogosan foglalkoznak azzal, hogy az emberi tevékenység minden területén felderítsék a jövőbeni fejlődés irányait. Végső fokon nem lesz olyan intézmény, amely rövid időn belül ne rendelkezne jövőt programozó és előrejelző kutatóközponttal.

Vajon egy közfogyasztási termékeket előállító központ nélkülözheti-e az előrelátást akkor, amikor a számára szükséges felszereléseket és az előirányozandó beruházásokat a jövőbeni ízlésfejlődés és társadalmi szükséglet teljesen hatálytalaníthatja? A gyapjúszövetek gyártásában mi lehet a nagy beruházások célja, ha 1985-ben majd papírral rokon anyagból gyorsan elhasználódó ruhaneműket állítanak elő?

E mérlegelések nagyon is szétágazó előrejelző kutatások fölismeréséhez vezetnek. Az emberi tevékenységek összességében mindegyik tudománynak meglehetne a maga prospektív kutatása: ez jogos és nem ki-

fogásolható igény. Ebből a szempontból nincs is szó egy új tudományról; egyébként vannak szerzők, akik tagadják e tevékenység tudományos jellegét; ők a tájékozódás művészetéről beszélnek. Inkább azt mondhatnók, hogy új magatartás előtt állunk, a tudományos tevékenység és emberi vizsgálódás új tájékozódásaival találjuk szembe magunkat. A prognózis nem egy magányos fellegvár. Képviselve van minden egyes diszciplínában mint cselekvő és felderítő rész. Az elszigetelődött eredményeket mindenképp egyesíteni kell. Ezért jogos az a törekvés, hogy szintézis-központokat létesítsenek, amelyek lehetővé teszik az eredmények összehasonlítását.

4. Mi a szintézis feladata?

Az emberi elme nagy megkötöttsége, hogy csakis az egyidejű tényezők egy kisebb számával képes foglalkozni. Gondolkodásunk mindig a kisebb ellenállás irányában halad, és racionk sajátossága, hogy a tényezők csökkentebb számával dolgozzunk. Elképesztő, milyen kevés az olyan tényező, melyet egyetlen megítélés felé irányíthatunk. Nyolc tényező már kolosszális szám, és csakis a legélesebb elmék mérlegelhetnek egyidejűleg ötnél több argumentumot. A társadalmi természetű mérlegelések azonban száz és száz tényezőt feltételeznek. Gyors összesítésük a számítógépekre tartozik, és nem egyetlen emberi elmére. Felmerül tehát annak szükségessége, hogy — a prognózis-tanulmányokon kívül, de ezektől nem függetlenül, hanem irányításuk végett állandó dialógusban velük — legyenek olyan központok, amelyek erős kutató- és oktatási egységek közelében létesülnek. Az egyetem ilyen keretet jelenthet, hiszen tudományágaival a kutatók egész családját képviselheti. Egy ilyen egyetemenk számítási központja is van (mert számítógép nélkül szintézis-központ elképzelhetetlen). Íme, miért lenne hasznos — az ágankénti jövő kutatás töredékes és elszigetelt vizsgálataival egyidejűleg — egyes csoportok, egyes szintézis-központok (nyilván hivalkodás nélküli) működése.

A szintézis kétféleképpen alakulhat: először is egyes társaságok közvetítésével. Ezek a társaságok együtt tárgyalnak és teremtik meg az elszigetelődött vagy szakosított kutatók tájékoztatásához szükséges légkört. De laboratóriumok is kidolgoznak szintézist. A laboratóriumok olyan módszertant alakíthatnak ki, amely mindenütt alkalmazható, ahol a távlat tanulmány tárgya.

5. A módszertan

Napjainkban a jövő kutatással kapcsolatos vizsgálódások főbb módszerének száma húszra emelkedett. Ezek közül a legegyszerűbb a közéleti értékű következtetés. Az extrapoláció rendszerint az egy tényezőre korlátozódó fejlődési görbe meghosszabbítása. Az egyszerű extrapoláció néha képtelenségekhez vezet. Így például az a görbe, mely a tudomány céljaira szánt beruházásokat képviseli, extrapolációval abszurd helyzetet teremthet, mert a kutatások kiadásai néhány év alatt túlhaladnák a nemzeti jövedelmet.

A módszertan egy másik osztályából megemlítjük a főleg szakemberek sorában divó anketokat. A legsűrűbben használt módszer ma az ún. „Delphi-metódus“ (Olaf Helmer és Theodore Gordon dolgozták ki). Ez egy szakértő-csoporton belül az egyeztetésre törekszik úgy, hogy mind-

untalan szembesíti az egész csoport véleményét az egyénével; így minden egyes tagot arra készítenek, hogy a csoport visszahatásának függvényében „újraértékelje“ véleményét. Fokozatos megközelítéssel, mintegy „átlagosan“ eléri a jövő elképzeléséhez vezető extrapolációt. Érdekes megemlíteni, hogy a különböző szakértő-csoportok által — és különféle indítékok alapján — kapott ilyenszerű jövő-képekben sok a közös elem. Így például két szakértő-csoport nagyon is különböző problémákat kutatva (a nemzeti jövedelem növekedésszintjét és a személyi szabadság fejlődését) a 2000. évre vonatkozóan egymást megközelítő jövő-képeket vázolt fel. Várható, hogy az ilyen különböző nézőpontok „metszőpontján“ a „jövő“ lényegesen közös és stabil elemei találkoznak majd. A jövőkutatás azonban igen hiányos elképzeléseket alakítana ki, ha az eljárások területét szelektív jellegű vizsgálatokra, ankétokra korlátoznák, jöhetnek ezek reális és összetett technikája (statisztikai módszer, faktoranalízis, elektronikus számítógépes rendszerek alkalmazása) az eredmények mennyiségi értékelésében jelentős.

Mostanáig a „Delphi-metódus“ tűnik az egyik leghasznosabb módszernek a technikai és társadalmi természetű prognózisokban egyaránt. Különböző elszigetelt tevékenységi körökben különféle technikák alkalmazhatók; a globális vizsgálódásra alkalmas, egységes módszerek azonban még a kezdetnél tartanak. Megemlítjük, hogy a kyotói kongresszuson Robert Jung, a híres német futuroológus bírálta az extrapolációs módszereket, amelyek a jelen és múlt tendenciái eltúlzásának veszélyével járnak; ugyanakkor a „Delphi-metódus“ hátrányaira is rámutatott.

El kell ismernünk, hogy a prognózis módszertana még hiányos. Nagy vonalakban a módszerek két jelentős csoportja bontakozik ki, és pedig: a jelen helyzetből kiinduló, felderítő jellegű és a normatív módszer.

Mint láthatjuk, a nehézségek a következő körülményekből adódnak: bármely előrejelző kutatásnak szem előtt kell tartania az anyagi természetű tényezőket, de az emberi tényezőket is. Az anyagi tényezők vonatkozásában (termelés, gazdaság, kereskedelem, beruházás) már vannak modellek, a módszertant is kidolgozták, a társadalomtudományokban azonban a matematikai kutatás metodikája még szinte a kezdetnél tart, főleg azért, mert kezdetleges a modellgyártás módszere; a modelleknek pedig tartalmazniuk kell mind gazdasági, mind társadalmi elemeket.

Ily módon a prospektív kutatásokban az a legfontosabb tennivalónk, hogy felismerjük bennük a legidősebb jelentőségű tárgyat. Érdekes e tekintetben az a megfigyelés, hogy a közelmúltban még csak a matematikai módszerek látszottak alkalmasnak az előrejelző kutatásokban, ma azonban már mind jelentősebb hely jut a művészeteknek, az irodalomnak és a képzeteknek.

6. A megnevezés

Eddig is használtuk a tájékozódástudomány néhány megnevezését. Ugyanolyan joggal használhatnók azonban az *előrejelző kutatás*, *futureológia*, *prognózis*, *jövőbelátás* és más kifejezéseket. Görög minta szerint hasonlóképpen javasolták a *melontológia* vagy a *neonómia* elnevezést. Mindezek a terminológiák azonban már le vannak kötve, mindegyikük egy-egy árnyalatnak a hordozója, és nem is felelnek meg pontosan a leírt jellegnek. Az elemzett megnevezések közül a legóvatosabbnak és a min-

ket foglalkoztató kutatások céljához és jellegéhez legközelebb állónak a *prospektív kutatás* kifejezést találtuk. Éppen ezért javasoltuk az említett laboratóriumnak ezt a — reméljük — rövid idő alatt széles körben ismertté válható megnevezést.

7. A gyakorlati jelleg

Való igaz, hogy ha a módszerek, célok és a filozófiai alap keresése túlon túl hosszú ideig tart, ez veszélyeztetné e tudomány gyakorlati jellegét, amelyről egy praktikus században, egy nagy teljesítményű korszakban nem mondhatunk le. Bármilyen legyen is egy-egy központ elfoglaltsága és módszertani feladata, az a meggondolás, hogy hasznossá is váljék a rendkívül időszerű, az ország gazdaságát, jövőbeni beruházásait érintő kérdések megválaszolásában, különösen jelentős.

Nemzetközi tapasztalatok meggyőzően bizonyítják az ilyenszerű kutatások gyakorlati hatékonyságát. Az előrelátás lehetővé teszi a gazdaság számára a megfelelő tájékozódást, megkönnyíti a beruházási politika szigorúan tudományos megalapozását azokban a szektorokban és azokon az igazgatási szinteken, amelyeknek „tendenciái“ a maximális hatékonysághoz vezethetnek; a problémák „dimenziói“ látványos következményeket vonhatnak maguk után, összecszerű megtakarításokat és jelentős jövedelmet. A szakirodalom számos példával illusztrálja ezt; a *Science Journal* (1967. 10.) londoni folyóirat megemlíti társaságokat, amelyek az előrejelző kutatások szállította adatok felhasználásával megkettőzték vagy megháromszorozták jövedelmüket. Egyébként e kutatások átütő erejű fejlődése a gazdaságilag magas szintű országokban azt igazolja, hogy az előrejelzés tudománya nem a „divat“ szeszélye, hanem valóban hasznos és a társadalom gyakorlati szükségleteinek megfelelő diszciplína.

A mi gazdasági rendszerünk keretében a prospektív kutatások arra hivatottak, hogy a gazdasági kibernetika, az operacionális kutatás, az ökonometria és a számítástechnika mellett hozzájáruljon gazdaságpolitikánk tudományos megalapozásához. Meggyőződésünk, hogy a szakemberek közötti együttműködés ebben a diszciplínában társadalmi és gazdasági életünk legjelentősebb aspektusait és azonnali gyakorlati érdekeit helyezi előtérbe. Így például országunkban a termelés szakembereinek képzésére vonatkozó távlati terv elkészítése számos olyan kérdést vetett fel, amelyeket előzetesen végzett prospektív kutatások alapján sokkal könnyebben lehetett volna tisztázni.

Felsorolok itt néhány időszerű problémát. Mindezt a laboratóriumnak kétségkívül magáévé kell tennie. Példaként említek három, az utóbbi években alakult társaságot és az őket foglalkoztató kilenc témát: jövőkutató német társaság (1967-ben alapították); osztrák csoport; svájci jövőkutató társaság (az utóbbi kettő néhány hónapja alakult). A három társaság a következő kilenc alapvető tárgykörrel foglalkozik:

a) Adatgyűjtés. Egy adatszolgáltató bank alapítástervezetéről van szó, mely szem előtt tartja az általunk jól ismert információ-robbanást; b) a békekutatás megszervezése és támogatása; c) új technológiák és gazdasági növekedés; d) az adminisztráció és a szervezés elemzése; e) az automatizálás és a munkatényező részvétele a határozathozatalban; f) nevelés; g) környezet- és lakásproblémák; h) vakáció és szabad idő; i) társadalom és társadalmi újítás.

Nehéz ma olyan újonnan létesített intézményt találni, mely ne tenne magáévá a közvetlen gyakorlati alkalmazást célzó kutatásokat. A különböző társaságok vagy intézmények jelenlegi kutatási témáit vizsgálva azt látjuk, hogy ezek több kategóriára oszlanak. Egyesek a nemzetközi problémákat és a konfliktusok megoldásának eszközeit helyezik előtérbe; mások a tudomány változásainak értékelését és e változások kihatását az emberi életre. Végül a harmadik kategória a társadalmi életre vonatkozik, a nevelésre, az ízlés-struktúrákra és az ember alakíthatóságára a következő 50 évben.

Beszűzsev professzor problématervet ajánl, amely a következő nagy kategóriákra oszlik:

a) a társadalmi tájékozódástudomány filozófiai oldalai; b) műszaki-tudományos prognózis; c) orvosbiológiai prognózis; d) társadalmi-gazdasági prognózis, külön fejezettel a nevelésről; e) politikai-katonai prognózis; f) űrgeológiai prognózis; g) történelmi vonatkozások.

8. Filozófiai kérdések

egész sora merül fel a prospektív kutatásokban, a logikát, az etikát, az ismeretelméletet, a pszichológiát, a szociológiát is felölelően. Megalapozott filozófiai kutatás nélkül lehetetlen biztonságosan előre haladni e tudományágban. Erre egy példát említek: ma bizonyos helyzeteket társadalmunk értékskáláján mérünk le. Nyilvánvaló, hogy az ismeretlenek fokozatai a jövőben tovább növekednek, s így nemcsak az újonnan alakuló helyzetek válnak számunkra ismeretlenné, hanem azok az értékek is, amelyekhez viszonyítva lemérik őket. Jósolni vagy a jövő felé előre mutatni pusztán a rendelkezésünkre álló (és állandóan változó) értékegységekkel, ez alapvetően elhibázott lenne, más szóval: a prospektív kutatásoknak — tervezett modellekre támaszkodva — fel kell mérnie az ízlés-és hajlamváltozás lehetőségeit és a társadalom eljövendő értékrendjét.

A gyakorlati jelleg abból is kitűnik, hogy a jövőt felmérő tudomány iránytű is a cselekvésben. A prognózisban egy-egy időszerű vizsgálódás — meggyőző példát erre a szaktudomány területéről idézünk — felszínre hozná a biológia jelentőségét, és idejében figyelmeztetne minket a kísérleti biológia lemaradására. Curoda doktor a XX. és a XXI. századot két időszakra osztotta: az elsőt a fizika és a nukleáris hatalom uralja, a másodikat az orvosi ellenőrzés és a biológia tudománya. Jelenleg tehát átmenetben vagyunk az egyik tudományos szakaszból a másikba, ami az oktatásügy és a kutatások gyakorlati tájékozódásának szempontjából rendkívül jelentős.

9. Az intézményi keret

A következő években az országunkra is jellemző dimenziókban leghasznosabb volna: tudományos egységekben — kezdetben a tanügyben, minisztériumok szintjén és központokban — számos kutatócsoport kialakítása úgy, hogy minden egyes tevékenységi területen folytassanak előrelépő kutatásokat; az Akadémia egységeiben, az egyetemeken és különleges profilú intézetekben is alakulhatnak szintéziscsoportok. A gondolati egységet és az összehangolást pedig a lehető legrövidebb idő alatt létrehozandó társaság biztosíthatná.

A fiatal prospektív kutatási laboratórium feladatait szakaszokra oszt-
hatnánk. A kutatás legértékesebb tárgya mindenekelőtt a módszertan. A
szigorú matematikai alapon történő modellgyártás eredményeit orszá-
gunkban mindenütt széleskörűen lehetne alkalmazni, és hasonló vissz-
hangra és értékelésre találnának külföldön is.

Másodsorban egy-egy csoport egy év leforgása alatt birtokába jut-
hatna a különböző országokban kialakított prospektív táblázatoknak, hogy
hasznos összehasonlító tanulmányokat folytathasson.

Harmadsorban — miután az első két irányvonal már eléggé előre-
haladott — rá lehetne térni olyan különleges tárgyú kutatásokra is, ame-
lyek eleget tennének a gazdasági és társadalmi problematika sugallta és
hosszabb távra előirányzott tájékozódás szükségleteinek.

10. A külföldi körökkel megteremtendő szoros kapcsolatok

egy-egy ilyen laboratórium feladatai közé tartoznak. Szükséges a kap-
csolatfelvétel azokkal a külföldi körökkel, amelyek hasonló témákkal
foglalkoznak. Nyomon kell követnünk a világ más tájain elért gyors fej-
lődést. Néhány hónappal ezelőtt különböző országokban hozzávetőlege-
sen már 60 futurológiai központ működött. A kyotói kongresszus új len-
dületet adott a nemzetközi együttműködésnek, a világ minden részéből
pedig arról adnak hírt, hogy számos országban hoznak létre ilyen intéz-
ményeket. Ama társaság hiányában, amely a prognózist művelő szak-
emberek körét lenne hivatott összefogni, az egyetem mellett működő la-
boratórium jogosan javasolja, hogy rendezzenek vitákat, s ezeken vegye-
nek részt közlésekkel és referátumokkal a különböző profilú intézetek
képviselői.

Ily módon megadnók a kellő tiszteletet az új irányvonalakat követő
előrejelzés interdiszciplináris jellegének, amely egyre inkább sajátosság
napjaink tudományos erőfeszítéseiben és a különböző területeken történő
alkalmazásban.

Megjelent a Lupta de clasă 1970. 8. számában. Rövidített szöveg.

